

НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ

ЛИЧНИТЕ АСИСТЕНТИ – време за промяна (подмяна?)

Спомняте ли си, че точно преди две години за първи път и точно на това място – в бюлетина, ви разказахме за услугата „личен асистент“? Разказахме ви за това чудо, което обаче се срещаше само в чужбина, в страни като Швеция, където хората с увреждания имат възможност да избират и да водят независим живот. Тази независимост в голяма степен е постигната, защото имат възможност, наред с куп други услуги, да ползват и свои лични асистенти. Сега, в началото на 2003 година, у нас не само се говори, но и се прави нещо по въпроса. Появиха се два пилотни проекта на централните за независим живот във Варна и София, пряко свързани с тази услуга (създадохме се модели за това как да се прави оценката на потребностите на хората с увреждания, как да се договарят условия при сключване на договори, как да става заплащането и т.н. Тоест това е добра база за държавата да изпълни най-после ангажимента си и да създаде условия за независим живот на хората. Остава всъщност тя да осигури в по-голяма степен финансирането на тази услуга, да заложи механизмите на нейното функциониране законово. Държавата, в лицето на Министерството на труда и социалната политика, реагира бързо със свой проект, чието наименование е „Личен асистент“. Но, за съжаление, старата народна поговорка, че много хубаво не е на хубаво, отново се оказва вярна...

Ето какво се казва за проекта в съобщение на Социалното министерство:

„Проект „Личен асистент“ е компонент на национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“. Първите договори, сключени по реализацията му, са от 11 ноември м.г. Целта на проекта е да облекчи тежкото положение на семейства, в които се гледа тежко болен човек или човек с увреждания, който се нуждае от постоянни грижи. Проектът осигурява минимална работна заплата и осигуровки на член от семейството, който се грижи постоянно за тежко болен или човек с увреждания. Този член на семейството трябва да отговаря на условията на програмата „От социални помощи към осигуряване на заетост“, която се отнася за дългосрочно безработни на социално подпомагане. Допуска се до 20 на сто от наеманите безработни да не са на социални помощи. Назначаването на хора по проект „Личен асистент“ ще става най-вече по преценка на социалните работници от Общинските служби за социално подпомагане. В пилотната фаза на проекта до края на годината (2002 г. – б.р.) ще могат да бъдат обхванати около 2560 семейства. За 2003 година техният брой ще достигне около 7000. Толкова ще бъдат и работните места, разкрити (за съжаление това е просто предизборен ход – б.р.) по проекта. „Личен асистент“ е крачка към деинституционализацията в системата на социалните услуги. Неговата

ТЕМА НА БРОЯ

ЛИЧНИТЕ АСИСТЕНТИ

1
2003
0104

успешна реализация е и икономически целесъобразна, тъй като издръжката на тежко болен човек или човек с увреждания в специализирано заведение е около 200 лв. на месец. Разходите по проекта са общо до 150 лева на човек на месец, но част от тях се връщат в бюджета на ДОО под формата на осигуровки. В същото време качеството на предоставяната социална услуга в домашни условия е на много по-високо ниво.“

Всъщност какво по-добро доказателство за това как механичната смяна на стари с модерни понятия създава франкенщайновци. Понятието „личен асистент“ е натоварено със значения като асистенция, независимост, самостоятелност, управление, работа, отговорност... Правотношенията, и то трудови, между личния асистент и човека с увреждане са основани на принципните позиции работник-работодател. Работодателят, т.е. човекът с увреждане, изисква, поставя условия, договаря и сключва договор с човек, отговарящ на неговите изисквания. Почти невъзможно е да изискваш, да поставяш условия, да сключваш сделки с майка си, баща си, със сестра си или брат си. Предимството, че познават добре навичките ти, нуждите ти, по-често се превръща в недостатък – ти не можеш да изискваш нещо различно, защото „кой ако не те, те познават най-добре, те знаят какво ще бъде най-доброто за теб, защото ти мислят само доброто“ и рано или късно се стига до манипулация и налагане на мнение от страна на близките, въпреки (а може би и в името на) добрите намерения.

Другият съществен проблем – вече предимно от политическо естество е, че в проекта на МТСП акцентът е осигуряване на заетост, а не осигуряване на услуга за самостоятелен живот на човека с увреждане. Тоест няма и помен от ново, различно разбиране и отношение към човека с увреждане – грижите, обгрижването си остават на преден план като основен инструмент за „интеграция“. Не е случайно и това, че изобилстват думички като тежко положение, гледат, тежко болен – трябва да си изключително неграмотен, за да не разбереш, че промяната всъщност е една зле маскирана *подмяна*.

Все в тази посока на държавническо

разбиране за това що е личен асистент е и започналият в Благоевград, Правец, Етрополе и Ботевград проект „Социални услуги в замяна на нови работни места“. Той се реализира съвместно от Министерството на труда и социалната политика и Програмата за развитие на ООН. „Основната цел на проекта е да се създадат условия и предпоставки за осигуряване на заетост на безработни в предпензионна възраст, срещу оказване от тяхна страна на социални услуги на нуждаещите се. В първата фаза на проекта ще бъдат наети на работа над 200 души – безработни в предпензионна възраст. Предимство ще имат хората с регистрация в бюрата по труда, но ще се включат и нерегистрираните безработни над 50-годишна възраст, които имат желание и могат да оказват социални услуги. Потребителите на такива услуги ще са предимно възрастни хора, както и хора с увреждания. Социалният патронаж ще включва медицинско обслужване, поддържане на лична хигиена, обличане, грижи за домакинството и др.“

Всъщност проблемът не е в проектите за заетост, които Социалното министерство реализира. При високото ниво на безработица у нас и такива проекти за заетост са нужни. Проблемът е, че тези проекти се натоварват с други значения, че тези проекти се правят с претенции за коренна промяна в сферата на услугите за хората с увреждания – услуги в подкрепа на независимостта и пълноценния живот на българите с увреждания. Такива услуги на държавно ниво все още няма – това, което се предлага е една голяма *подмяна*, побрана в сковаващата риза на обгрижването.

Валентина **Воденичарова**

„Благородството на правителството“, свързано с проекта на МТСП за т. нар. лични асистенти, струва на данъкоплатеца 12,6 милиона лева. За мащабите на държавата това може и да не са много пари, но съпоставени към ефекта на тяхното действие са престъпно високи разходи, които поддържат статуквото на зависимостта – на хората от семействата им и на семействата от държавата.

Малко история – що за чудо е всъщност ЛА? Как възниква услугата?

ЛА е услуга за хора с увреждания, която е съществена част от философията за независим живот (НЖ). С появата на движението за НЖ в САЩ, в края на 60-те години от миналия век, е свързана появата и развитието на ЛА. Инициатори за това стават хора със силно ограничени възможности за придвижване, дотогава живеещи в институции или т.нар. домове за инвалиди. Те започват упоритата борба за постигане на равнопоставеност, равни възможности и зачитане на човешкото им достойнство. Непрекъснатите граждански инициативи – срещи, разговори, шествия, протести срещу дискриминацията, срещу затварянето на хората с увреждания в изолирани социални домове и отнетото им право на избор – довеждат до постигане на пълноценен диалог с държавните власти, а оттам и до приемането и въвеждането на нови, демократични закони, зачитащи правата и самочувствието на гражданите с увреждания.

От средата на 80-те години в много държави по света услугата „личен асистент“ е регламентирана със закон – придобивка на всеки човек с увреждане, който има нужда от такава. Тази придобивка носи различно наименование в различните държави, но навсякъде тя е въведена заради хората с увреждания, а не заради личните асистенти. Наред със свободата на достъпа във всичките му измерения – архитектурна среда, транспорт, образование, заетост, отдих, комуникации, личните асистенти са фактор, който дава възможност на хората с увреждания да поемат контрола върху собствения си живот и да живеят равнопоставено и пълноценно точно толкова, колкото и всички останали хора без увреждания. Чрез съдействието на личните си асистенти, човекът с увреждане може да се грижи за дома си, да работи, учи, пътува, да се забавлява, да има свое семейство и деца, да прави всичко, за което има желание, без да се ограничава и потиска от физическите си възможности.

Личните асистенти – предизвикателството да бъдеш в истинския живот

Не мога да повярвам, че вече ще стане една година откакто се занимавам с темата за личните асистенти. Спомням си как само бях чувала за това, а нямаше никаква информация на български език. Да не говорим пък за реакциите на крайно неразбиране и недоумение от страна на хора с увреждания, техни близки или познати, когато се опитвах да обменя мисли с тях по въпроса за личните асистенти (ЛА). Оттогава се случиха много неща – 15 човека с физически увреждания вече половин година ползват ЛА по програма на ЦНЖ, а още други 15 успешно навлизат в своето първо тримесечие с подобен опит. Проведените обучения, редовните срещи и разговори с хората, поели отговорността да търсят път за собствения си независим живот, няколкото предавания „Всички хора са различни“ по радио „Нет“ посветени на ЛА, активното търсене на информация, отприщило се покрай развитието на дейността по програмата ми дадоха основание за надежда, че ЛА вече не са чак толкова далечно и непонятно явление за българската реалност. Действителността обаче много бързо опроверга това.

Похвално е, че в края на миналата година Министерството на труда и социалната политика /МТСП/ взе мерки за преодоляване на безработицата като създаде специална програма „От помощи към заетост“. Част от нея е друга инициатива, наречена с примамливото заглавие „Личен асистент“. Звучи прекалено хубаво, за да е истина, а така ни се иска... на повечето от нас. Нима бе възможно толкова бързо да дойде една такава промяна? След внимателно проучване разбрахме, че май най-прекрасното нещо на тази програма беше наименованието ѝ. Няма да се спирам на детайлите и условията за кандидатстване за ЛА към нея. Само искам да кажа, че ЛА според експертите от МТСП трябва да е човек, близък или роднина на човека с увреждане, който да има нисък месечен доход и да е безработен поне от две години.

ТЕМА НА БРОЯ

Е, все пак се заговори за личните асистенти. Нормално е едно ново понятие да предизвиква различен прочит. Това обаче за пореден път ме накара да си дам сметка колко е важна информацията за новите неща, колко важно е как я предаваш на хората. Мисля, че за всички ни е важно да знаем повече за ЛА, за да осмислим посоката, в която искаме да вървим, за да имаме избор, за да живеем живота си такъв, какъвто го искаме.

„Личен асистент“ е:

- услуга за хора с увреждания;
- работа;
- делово отношение, изградено на принципа работодател-работник.

Ролята на личния/те асистент/и е да извършва/т всички дейности, които човекът с увреждане не може да изпълнява сам, поради своите функционални нарушения, без това да поставя човека с увреждане в зависимост, както обикновено се случва, когато роднините са в ролята на обслужващи.

Хората с първа група инвалидност с чужда помощ или инвалидност над 90% получават според ЗЗРСИИ съответна сума за „придружител“. Ето защо често в понятията „личен асистент“ и „придружител“ се влага едно и също съдържание. Само че, уважаеми читатели, разлика има и то съществена. Преценете сами:

ЛИЧЕН АСИСТЕНТ	ПРИДРУЖИТЕЛ
Носи отговорности и задължения – работи	Помага доброволно, когато може и иска
Отношенията се уреждат с договор	Отношенията са неформални, с „плаващи“ и несигурни ангажименти
Работата се заплаща	Помага на добра воля
Човекът с увреждане е активен; определя условията и начина на работа – кога, какво и как да бъде направено	Човекът с увреждане е контролиран и обгрижван; той е пасивен обект на „гледане“ от своите близки/придружител
Човекът с увреждане има контрол над взаимоотношенията и процеса на работа	Човекът с увреждане е контролиран и обгрижван; той е пасивен обект на „гледане“ от своите близки/придружител
Човекът с увреждане има избор и носи отговорност	Човекът с увреждане е освободен от отговорността и възможността да взема самостоятелни решения за собствения си живот
ЛА се съобразява с желанията и нуждите на човека с увреждане	Човекът с увреждане се съобразява с времето, желанията и възможностите на близките и приятелите

Още няколко най-често задавани въпроса за услугата личен асистент

Какво могат да правят личните асистенти?

- Да се грижат за личните нужди на човека с увреждане – тоалет, обличане, къпане, миене на зъби, ресане на коса, сядане в количката и др.;

- Да поемат цялостното или частично почистване и поддържане на дома – пране, гладене, готвене, миене на съдове, чистене с прахосмукачка и др.;
- Да помагат в отглеждането на децата – приготвяне на храна, писане на домашни, завеждане до училище и др.;
- Да съдействат на човека с увреждане в неговите социални и делови актив-

ности – посещение на учебни курсове, кино, театър, придружаване до и асистирание на работното място, асистирание при срещи с приятели, организиране на семейни празненства, съдействие по време на ваканции и служебни пътувания и др.

Това какви да бъдат ангажиментите и отговорностите на ЛА, зависи изцяло от договарянето между двете страни – работодателя (човека с увреждане) и личния асистент (работника).

Какво прави човекът с увреждане?

- Има свободата да избира кой и какъв човек да бъде негов личен асистент;
- Определя броя на ЛА;
- Назначава и освобождава от работа;
- Договаря условията на работа – определя вида и начина на извършване на дейностите (какво ще се прави и как трябва да бъде направено);
- Обучава ЛА;
- Планира и определя графика на работа.

С какво тази услуга е ценна за хората с увреждания?

- Имат възможност за пълен контрол върху собствения си живот;
- Имат свободата сами да изберат човека/хората, които да посрещнат личните им потребности;
- Имат възможност сами да решават и определят начините, по които да бъдат удовлетворени тези потребности;
- Могат да дадат порив на своите желания – да пътуват, работят, учат или мързелуват, да се излежават до късно в леглото или да си лягат след полунощ, да ходят на кино, театър, изложби или да се возят на виенско колело;
- Могат да създават семейства;
- Могат да бъдат полезни, да работят, да правят кариера и да бъдат независими;
- Могат да се научат да носят отговорност за себе си.

Мога да ви разказвам още много за услугата „личен асистент“ – какъв е принципният механизъм на предлагане и ползване на ЛА, как се прави оценка на индивидуалните потребности на всеки, който има нужда от ЛА, как се определят месечните часове, необходими за ЛА, кой и как плаща за услуга-

та, какво представляват обученията за т.нар. работодатели – хората с увреждания и обученията на ЛА, как изглежда истинската промяна към независим живот през опита и човешките преживявания на хората, ползващи ЛА... Ще ми се да вярвам, че същностният дебат по темата едва сега започва. Лично аз обещавам, че няма да пестя сили в това да следя да не заседнем прекалено дълго само и единствено в говоренето, а да работим за постигането на реални резултати и то в този ми живот. Защото вече не мога да се върна назад, да потуля сладкото усещане от свободата да позакъснявам вечер за среща с приятели или да тръгна сутрин за работа без да ангажирам навсякъде и за всичко майка ми. А тя, макар и с безпощадно закъснение, вече със задоволство може да си позволи време за свои занимания, които по обясними причини до момента е пренебрегвала.

С малко повече разбиране и далновидност от страна на правителството няма да е трудно да се открият взаимните интереси и предимства от закононото регламентиране на услугата „личен асистент“ като възможност за всеки човек с увреждане, който има нужда от такъв. ЛА могат да бъдат едно от решенията на проблема с безработицата, но само и единствено, когато техен работодател стане човекът с увреждане. Чрез помощта на ЛА голяма част от хората с увреждания могат да работят и да станат данъкоплатци на държавата със самочувствието на пълноценни граждани, а не на пасивни консуматори на обидни социални подаяния. Навсякъде по света подобни услуги са ангажимент и приоритет в социалната политика на държавата. Крайно време е и у нас хората с различни нужди да имат възможността да избират измежду алтернативни социални услуги, които съответстват най-точно на техните потребности.

Аз лично се уморих да чакам и да се надявам. Живее ми се сега и знам, че с усилията и енергията на всички вас, които мислите по този начин, няма как нещата да не започнат да се случват.

*Ваня Пандиева,
координатор на програмата
„Личен асистент“*

Аделина Перчеклийска, ползвател на услугата личен асистент

Аделина Перчеклийска е клиент на Консултантския център на ЦНЖ по програмата за лични асистенти. Тя е филолог, от 3 години е в София и работи като редактор на християнското списание „Нова надежда“. Тя е лъчезарна млада жена, винаги е усмихната и излъчва невероятно спокойствие. В свободното си време обича да излиза навън, да бъде сред природата, да се разхожда.

– Как разбра за програмата „Лични асистенти“ (ЛА)? Откъде тръгна всичко?

– Когато ми се обадиха и ми казаха за личните асистенти, аз бях с настройката да търся хора, които да ползват тази услуга. Смятах, че нямам нужда от личен асистент, но знаех, че има други хора, които се нуждаят много от тази услуга и бях готова да направя всичко възможно, за да ги издиря и да им кажа за програмата. След известно време ми се обади една приятелка, за да ме попита дали съм разбрала. Отговорих й, че не само съм чула, ами вече усилено търся хора, които да ползват тази услуга. Тогав тя ме попита защо не се включа и аз, след като имам нужда от асистент. Аз й отговорих, че нямам нужда, защото се справям с всичко, но се замислих и разбрах, че всъщност не е точно така. Реших да опитам и се включих в програмата на ЦНЖ.

– А притесняваше ли се, че нещо може да се обърка, да не се получи според твоите очаквания?

– Не, дадох си сметка, че без да знам ползвам мои приятели за такава услуга – обаждам им се, ангажирам ги – днес един, утре друг, в зависимост от това дали са свободни, дали могат или не могат да ми помогнат. Като се замислих установих, че ми трябва един човек, на когото да разчитам винаги, когато имам нужда.

– Какво представляваше обучението

на ЦНЖ за ползването на тази услуга?

– Запознах ни с терминологията, обясниха ни какво е и какво не е личният асистент, учихме как да си търсим лични асистенти и как да ги обучаваме.

За мен беше много интересно едно занятие, в което държах пред себе си картинка с птиче и трябваше да разкажа на другите какво виждам, за да го нарисуват по моето описание. Оказа се, че съм казала само общите неща. Беше ми трудно да опиша детайлите. Според моите описания едни рисуваха с много подробности, други – най-общото. Ние сме различни хора и по различен начин можем да представим дори нуждата си. За мен беше ясно, че не мога в дълбочина да представя нуждата си. Аз казвам щрихите и очаквам отсреща човекът да се ориентира какво да направи.

– За какво ти помага твоят ЛА?

– Аз имам нужда от човек до себе си, когато излизам навън – на гости, на разходка, на пазар. А в жилището ми помага за дребни неща – да се поправи нещо, за количката, да се закачат пердетата – елементарни неща, с които сама не бих могла да се справя.

– Колко лични асистента имаш?

– Един. Но мисля в бъдеще да ползвам допълнителна услуга, специално от жена – така асистентите ми ще станат двама.

– Какви бяха твоите изисквания към личния асистент?

– Да бъде човек, с когото съм общувала, познавам и ми е приятно, дори приятел, за да не се налага да му обяснявам подробно какво трябва да направи и как да го направи.

– Какво мислиш за личните асистенти, които се явяват по обява?

– Има риск в това нещо, но по обява се набират работници за много други професии, така че ако ЛА стане професия, би могло да се превърне в добра практика и за нашата страна.

– Как се възприемаш като работодател?

– За хората с физически увреждания е много трудно да се възприемат като работодатели.

От един месец съм работодател и все още не мога да се възприема сериозно, но виждам, че личният асистент ме възприема като такава.

Когато се случи няколко дни да не съм ползвала услугите му, той се шегува, че трябва да ми даде снимка, за да не го забравя (смее се).

– Защо се получава така? Кое всъщност е трудното?

– Мисля, че проблемът е психологически – той тръгва от погрешното възприемане на човека с физическо увреждане в България. Обществото е свикнало да мисли, че хората с физически увреждания нямат нужда от нищо. Затова те се затварят между четири стени, изолират се от социални контакти, дори и от приятели, защото приятелят трябва да дойде обезателно в дома на човека с увреждане. Нямаме тази култура на мислене, че независимо от увреждането, човек е пълноценен и може да води пълноценен живот.

– Как възприемаш личния си асистент?

– Като приятел, въпреки че не е правилно. Трудно ми е да го възприема като работник. Личният асистент си има определени задължения, които трябва да изпълнява и е много важно да ги изпълнява съвестно.

– Какво означава за теб услугата ЛА, как я възприемаш, как би я формулирала като усещане?

– Като възприятие – може би така, както човек възприема таксиметровия шофьор – качваш се в таксиметровата

кола, казваш адреса и не следиш пътя – ти просто се доверяваш и си спокоен. Така трябва да бъде и с личния асистент – предварително сте се изяснили, той знае какво се очаква от него и след това му се доверяваш. ЛА трябва да навлезе в дълбочината на личните нужди на човека с физическо увреждане, защото те са индивидуални.

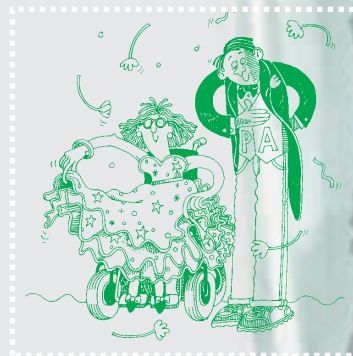
А като усещане е нещо ново – чувстваш се независим, чувстваш се пълноценен, чувстваш се съвсем нормален човек. Това те кара да възприемаш света с по-различен поглед, с усещането, че животът е хубав.

– Какви качества трябва да притежава твоят ЛА?

– Най-важното е да бъде коректен, да си имаме взаимно доверие, да бъде принципен, да има морални качества. Независимо, че всеки работи за пари, не бих приела користолюбив човек, за който парите са главното в живота.

– Какво би искала да кажеш като финал на нашия разговор?

– Надявам се тази програма да продължи и да се даде възможност и на други хора в мое-то състояние да разберат за предимствата от ползването на ЛА. Много хора смятат, че не им е нужен, защото досега са се справяли сами или с помощта на близките си. Предимството на услугата е, че човек не се чувства зависим от близките си, а те могат да се занимават и с други неща. Това е много важно. ЛА е човекът, който може да извършва услугата професионално. Знаем, че проектът, в който Център за независим живот участва, е пилотен и е за кратко време. Но ми се иска тази услуга да бъде безсрочна и да се ползва от всички хора с физически увреждания.

Спас Трифонов, личен асистент

Спас Трифонов е на 22 години, завършил е Национална спортна академия „Васил Левски“, специалност „Учител по физическо възпитание“. Сега завършва магистратурата си по специалността „Треньор по футбол“. Разбрал е за програмата на ЦНЖ от бюро „Студентски труд“, където е отишъл да потърси работа. В началото е търсел почасова, неангажираща работа, без шеф. Сега възприема работодателката си като приятел, на когото помага.

– Как са регламентирани отношенията с твоята работодателка?

– Тя решава кога да ми се обади. Аз съм непрекъснато на нейно разположение.

– А от каква помощ има нужда Маргарита (така се казва работодателката му – б.р.)?

– Физическа помощ.

– Как минава работният ти ден?

– Пътувам един час до дома на Маргарита. Качвам се горе – тя е готова, слагам я на количката, свалям я по стълбите и тръгваме из улиците – да се разхождаме, да вършим работа, помагам ѝ да я кача в колата, да я сваля, пазаруваме, цопаме из локвите, пръскат ни колите, ама е интересно. Ходим по театри, концерти – оползотворяваме свободното си време. И в много от случаите просто я чакам, докато свърши работата си.

– А от колко време си ЛА?

– От два месеца и половина.

– По колко часа месечно работиш като ЛА?

– Не съм ги броил. Различно. От 60 до 160 часа.

– Заедно ли ходите на пазар с Маргарита?

– Да, заедно. Тя много обича да се разхожда. Най-много обича да ходи в магазин „Рамстор“ – с пари или без пари. Обича да го обиколи два-три пъти, да си купи нужни и ненужни продукти, да пръсне колкото пари има в джоба и да не върне ресто. Това ѝ е характерна черта. Завиждам ѝ, а аз не мога да си позволя

лукса да отида и да си похарча всичките пари – после няма кой да ми даде.

– Как възприемаш работата си?

– Чудесно. Като отида на работа се възприемам като едни ръце, крака и тяло. Без глава. Шефката ми е главата, а аз съм на работа и се съобразявам с нейните желания, изисквания – не налагам своето мнение.

– Има ли нещо в програмата, което не одобряваш?

– Не ми харесва това, че работата е почасова и доходът ми е несигурен. Тя ме вика когато си поиска – това може да са 10, 20, 30 часа на месец и аз не мога да разчитам на почти никакви доходи.

– Няма ли предварителна уговорка?

– Имаме, уговаряме се от днес за утре или за по-нататък. Но може би в програмата трябва да се регламентира задължително и някакъв минимум часове, така както е регламентиран максимумът. По този начин ще знам колко часа ще бъда ангажиран, за да мога да си потърся и друга работа.

– Искаш ли да споделиш нещо от опита, който вече имаш като личен асистент, въпреки че не е много голям?

– Личният асистент трябва да се съобразява с човека с увреждане, за когото работи, да изпълнява неговите желания, та дори и желанието му да е да буташ количката пет часа. Трябва да е наясно, че е нает да прави нещата, които работодателят му не може да върши сам.

– Кои са най-важните качества, които трябва да притежава ЛА?

– Физическа сила. Това е първото и основно качество. Да спазва точно уговорения час, а също и да бъде много внимателен, когато сваля и качва количката, или когато кара по павата. Може би трябва да седне на количката, да го повозят малко, за да усети какво е и да започне да се съобразява. Е, и да бъде умен, красив, интелигентен (смее се). Може да помислите за конкурс „Мис и мистър ЛА“.

Страниците подготви:
Дяна-Петя Делчева

ЕВРОПЕЙСКАТА ГОДИНА НА ХОРАТА С УВРЕЖДАНИЯ – КАЛЕНДАР

МЯСТО	СЪБИТИЕ	ОРГАНИЗАТОР
1 април – Ден на шегата		
София и страната	Хепънинг в подкрепа на достъпната градска среда, Скечове с преодоляване на препятствия, припомняне на всички неизпълнени обещания	Сдружение „Движение 12“ – София, Сдружение „Независим живот“ – Добрич, ЦНЖ – София
7 април – Ден на здравния работник		
Ямбол	Поход на грешките (ТЕЛК- парадокси)	СКИ – Ямбол
8 април – Международен ден на ромите		
София, Бяла Слатина	Празник в ромските квартали	5-то дружество на инвалидите – Красна поляна, кв. Факултета – София, Сдружение „Първи юни“ – Бяла Слатина
Благоевград	Среща с депутатата Е. Масева	Дружество на хора с физически увреждания – Благоевград
28 април – Великден		
София, Плевен, Банско, Батак, Самоков, Добрич, Айтос	Да се помолим заедно; Кулинарен търг; Изложба на великденски яйца	Сдружение „Движение 12“ – София, Сдружение „Усърдие“ – София, ЦНЖ- София, БАМИЗ – Плевен, Фондация „Светлина за всички“ – Айтос, Сдружение „Дружество на инвалида – Здравец“ – Батак, Сдружение „Избор“ – Банско, Сдружение „Вяра ИН“ – Самоков, Сдружение „ХобиСклуб“ – Добрич
В цялата страна	Срещи с училищни колективи за промяна на нагласите	Фондация „Деца със зрителни и множествени увреждания“ – София
5 май – Ден за протест на хората с увреждания		
Казанлък	Хепънинг с балони	Боряна Коскина – Казанлък
Бяла Слатина	Среща с местната власт по проектозакона за равни възможности	Сдружение „Първи юни“ – Бяла Слатина
Видин, Батак, Самоков, Ямбол, Пазарджик, София	Протести и протестни шествия по централни булеварди; Изложба на картини/фотографии	„Дружество на инвалида – Здравец“ – Батак, Сдружение „Вяра ИН“ – Самоков, СКИ – Ямбол, Сдружение „Достоен живот“ – Видин, Сдружение „Феникс“- Пазарджик, Сдружение „Бъдеще“ – Пазарджик, ЦНЖ – София, Асоциация „Приятелите на децата с увреден слух“ – София, Сдружение „Визия на младите с увреден слух“ – София
Пловдив, Самоков, Николаево, Видин, София	Национален семинар на работодатели	Сдружение „Достоен живот“ – Видин, Сдружение „Вяра ИН“ – Самоков, Сдружение „Движение 12“ – София, СНИ „Мария Кюри“ – Пловдив, Общински клуб на хора с увреждания – Николаево
В цялата страна	Срещи с училищни колективи за промяна на нагласите	ЦНЖ – София, Фондация „Деца със зрителни и множествени увреждания“ – София
24 май – Ден на славянската писменост и култура		
Добрич, Габрово, Ст. Загора	Участие на деца с увреждания в празничните шествия	„Независим живот“ – Добрич, Сдружение „Грижи за деца с двигателни проблеми“ – Габрово, Сдружение „Свободен да избираш“ – Ст. Загора
28 май – Международен ден на хората с увреден слух		
София	Среща	Асоциация „Приятелите на децата с увреден слух“ – София, Сдружение „Визия на младите с увреден слух“ – София
1 юни – Ден на детето		
Бяла Слатина	Участие в празник в ДДУИ „Надежда“ с. Търнава и представяне на принципите на интегрираното образование	Сдружение „Първи юни“ – Бяла Слатина
Стара Загора	Публична акция – спортен празник	Сдружение „Свободен да избираш“ – Ст. Загора
София	Публично събитие в 28-мо, 96-то, 34-то училища; Публично събитие в 28-мо ССУ за деца с увреден слух; Ден на детето в ромските квартали	Асоциация „Приятелите на децата с увреден слух“ – София, Сдружение „Визия на младите с увреден слух“ – София, 5-то дружество на инвалидите – Красна поляна, кв. Факултета – София
Банско	Публична акция – среща с други НПО	Сдружение „Избор“ – Банско
Добрич	Публична акция	Сдружение „Независим живот“ – Добрич
11 юни		
Карлово	Кръгла маса по законопроекта за равни възможности	ЦПЧ „В. Левски“ – Карлово
В цялата страна	Застъпничество по законопроекта и срещи с училищни колективи за промяна на нагласите	Общински клуб на хора с увреждания – Николаево, Сдружение „Независим живот“ – Добрич, Сдружение „Свободен да избираш“ – Ст. Загора, Фондация „Деца със зрителни и множествени увреждания“ – София
Казанлък	Конкурс и изложба на черно-бели фотографии „Различни, но заедно“	Боряна Коскина – Казанлък
Казанлък	Поощрителни грамоти за БТВ за субтитрите на филмите	Боряна Коскина – Казанлък

ЯНУАРИ • JANUARY

П	6	13	20	27
В	7	14	21	28
С	1	8	15	22 29
Ч	2	9	16	23 30
П	3	10	17	24 31
С	4	11	18	25
П	5	12	19	26

ФЕВРУАРИ • FEBRUARY

3	10	17	24	М
4	11	18	25	Т
5	12	19	26	В
6	13	20	27	Т
7	14	21	28	П
1	8	15	22	С
2	9	16	23	С

МАРТ • MARCH

П	31	3	10	17	24
В	4	11	18	25	
С	5	12	19	26	
Ч	6	13	20	27	
П	7	14	21	28	
С	1	8	15	22 29	
П	2	9	16	23 30	

АПРИЛ • APRIL

7	14	21	28	М	
1	8	15	22	29	Т
2	9	16	23	30	В
3	10	17	24	Т	
4	11	18	25	П	
5	12	19	26	С	
6	13	20	27	С	

МАЙ • MAY

П	5	12	19	26
В	6	13	20	27
С	7	14	21	28
Ч	1	8	15	22 29
П	2	9	16	23 30
С	3	10	17	24 31
П	4	11	18	25

ЮНИ • JUNE

30	2	9	16	23	М
3	10	17	24	Т	
4	11	18	25	В	
5	12	19	26	Т	
6	13	20	27	П	
7	14	21	28	С	
1	8	15	22	29	С

2003

ЮЛИ • JULY

П	7	14	21	28	
В	1	8	15	22	29
С	2	9	16	23	30
Ч	3	10	17	24	31
П	4	11	18	25	
С	5	12	19	26	
П	6	13	20	27	

АВГУСТ • AUGUST

4	11	18	25	М	
5	12	19	26	Т	
6	13	20	27	В	
7	14	21	28	Т	
1	8	15	22	29	П
2	9	16	23	30	С
3	10	17	24	31	С

СЕНТЕМБРИ • SEPTEMBER ОКТОМБРИ • OCTOBER

П	1	8	15	22	29
В	2	9	16	23	30
С	3	10	17	24	
Ч	4	11	18	25	
П	5	12	19	26	
С	6	13	20	27	
П	7	14	21	28	

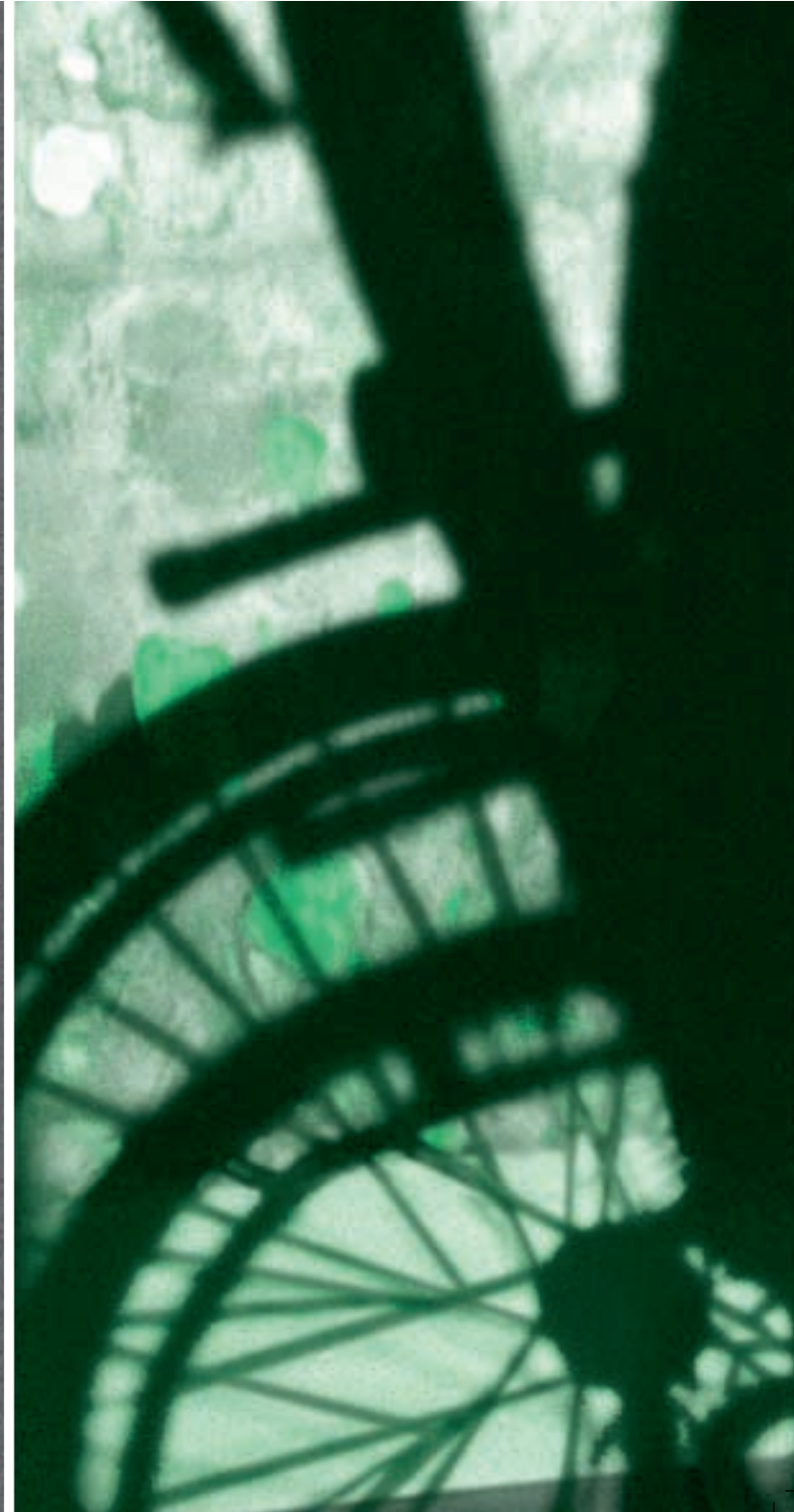
6	13	20	27	М	
7	14	21	28	Т	
1	8	15	22	29	В
2	9	16	23	30	Т
3	10	17	24	31	П
4	11	18	25	С	
5	12	19	26	С	

НОЯМБРИ • NOVEMBER

П	3	10	17	24	
В	4	11	18	25	
С	5	12	19	26	
Ч	6	13	20	27	
П	7	14	21	28	
С	1	8	15	22	29
П	2	9	16	23	30

ДЕКЕМБРИ • DECEMBER

1	8	15	22	29	М
2	9	16	23	30	Т
3	10	17	24	31	В
4	11	18	25	Т	
5	12	19	26	П	
6	13	20	27	С	
7	14	21	28	С	

ЕВРОПЕЙСКАТА ГОДИНА НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ – КАЛЕНДАР

МЯСТО	СЪБИТИЕ	ОРГАНИЗАТОР
25-26 януари		
София	Среща на организации и групи от страната за планиране на дейностите през Европейската година на хората с увреждания в България	ЦНЖ – София
През цялата 2003 г.		
София, Видин, Пазарджик, Добрич, Габрово, Стара Загора, Самоков	Популяризиране на проектозакона за равни възможности на хората с увреждания – срещи с депутати, местни и централни власти и др.	ЦНЖ – София, Сдружение „Визия за младите с увреден слух“ – София, Асоциация „Приятелите на децата с увреден слух“ – София, Сдружение „Достоен живот“ – Видин, Сдружение „Бъдеще“ – Пазарджик, Сдружение „Феникс“ – Пазарджик, Сдружение „ХобиСклуб“ – Добрич, Сдружение „Грижи за деца с двигателни проблеми“ – Габрово, Сдружение „Свободен да избираш“ – Ст. Загора, Сдружение „Вяра ИН“ – Самоков
София и страната	Изнасяне в медийното пространство на факти за нарушеното право на труд на хора с увреждания	ЦНЖ – София
14 февруари – Трифон Зарезан, Свети Валентин		
Пловдив, Ст. Загора, Пазарджик	Среща с работодатели-винари	СНЦ „Мария Кюри“ – Пловдив, Сдружение „Свободен да избираш“ – Ст. Загора, Сдружение „Бъдеще“ – Пазарджик
Бяла Слатина, Пазарджик, София, Ст. Загора	Шеговити картички за нашите депутати	Сдружение „Първи юни“ – Бяла Слатина, Сдружение „Бъдеще“ – Пазарджик, Сдружение „Свободен да избираш“ – Ст. Загора, Сдружение „Визия за младите с увреден слух“ – София, Асоциация „Приятелите на децата с увреден слух“ – София
Добрич, Карлово	Блус маратон (Приемане на различието)	Сдружение „ХобиСклуб“ – Добрич, ЦПЧ „В. Левски“ – Карлово
	Турне на Групата за алтернативен театър по читалищата из страната	Фондация „Светлина за всички“ – Айтос, Сдружение „Визия за младите с увреден слух“ – София
Добрич	Международна среща на хора със сходни съдби	Сдружение „ХобиСклуб“ – Добрич
В цялата страна	Срещи с училищни ръководства за промяна на нагласите към децата с увреждания	Сдружение „Първи юни“ – Бяла Слатина, Сдружение „Грижи за деца с двигателни проблеми“ – Габрово, Фондация „Деца със зрителни и множествени увреждания“ – София, Сдружение „Избор“ – Банско, Фондация „Алтернатива 11“ – Шумен, Дружество на хора с физически увреждания – Благоевград
1 март		
София, Батак, Видин, Бяла Слатина	Мартеници и послания за местната власт, депутати, министри и др.	Сдружение „Визия за младите с увреден слух“ – София, Асоциация „Приятелите на децата с увреден слух“ – София, ЦНЖ – София, Сдружение „Дружество на инвалида – Здравец“ – Батак, Сдружение „Достоен живот“ – Видин, Сдружение „Първи юни“ – Бяла Слатина
През цялата година		
В цялата страна	Популяризиране на проектозакона за равни възможности за хората с увреждания	Сдружение „Независим живот“ – Добрич, Сдружение „Грижи за деца с двигателни проблеми“ – Габрово
3 март – Освобождение на България от турско робство		
Бяла Слатина	Среща с Марина Василева – депутат от НДСВ	Сдружение „Първи юни“ – Бяла Слатина
София	Дискусионна среща по въпросите на интегрираното образование с участие на политици, представители на МОН, ДАЗД, родители, деца с увреждания и др.	ЦНЖ – София
8 март – Ден на жената		
Айтос, Ямбол	Промоция на книги и произведения на изкуството на жени с увреждания	Фондация „Светлина за всички“ – Айтос, Общинска организация на инвалидите – Ямбол, Сдружение „Движение 12“ – София
22 март – Първа пролет		
Ямбол	Бал с маски	СКИ – Ямбол
30 март		
София	Участие в телевизионното предаване „Сблъсък“ – БТВ	Сдружение „Движение 12“ – София, Сдружение „Усърдие“ – София
Пловдив	Национален семинар на работодатели „Равен шанс за работа“	СНЦ „Мария Кюри“

„Равни възможности за достоен живот“

На 25 и 26 януари 2003 година в парк-хотел „Москва“ представители на 50 организации на и за хора с увреждания от страната обединиха в обща позиция посланията си. Формалният повод за срещата бе откриването на Годишната на хората с увреждания в България. Домакинът – Център за независим живот – София и организациите от Айтос, Батак, Благоевград, Банско, Бяла Слатина, Варна, Видин, Габрово, Добрич, Златоград, Казанлък, Карлово, Костенец, Лом, Николаево, Пловдив, Павликени, Пазарджик, Плевен, Раковски, София, Стара Загора, Шумен, Ямбол и Мокрище, работиха през целия ден на 25 януари, за да намерят онези опорни точки в намеренията си за по-активни съвместни действия, които ще спомогнат за постигане на реални резултати по пътя към независимия живот на българите с увреждания. Това желание пролича и при работата по извеждане на мотото за българската година на хората с увреждания, както и при работата по календара за съвместни действия на територията на цялата страна. „Равни възможности за достоен живот“ ще бъде водещата

идея, обединяваща всички събития, инициирани от организациите и свързани с достъпната среда, с интегрираното образование на децата с увреждания, с услугите за интеграция и разбира се, с изработването и приемането на Нов закон за равни възможности на българите с увреждания.

Участниците в срещата подписаха и документ, който ще бъде поставен като политическа основа за тези действия.

По същото време в Атина официално бе открита Европейската година на хората с увреждания, обявена с решение на Европейския съюз от 3 декември 2001 година. Това ще е началото на серия от действия из цяла Европа за утвърждаване правата на повече от 37 милиона европейци с увреждания, към които се присъединява и ЦНЖ.

Представяме ви и пълния текст на общата позиция, към която можете да се присъедините и вие.

ОБЩА ПОЗИЦИЯ

на мрежата за независим живот в България по държавната политика в сферата на уврежданията

Ние, събраните представители на повече от 50 организации на хора с увреждания от цялата страна, приветстваме решението на Съвета на Европа да обяви 2003 година за Европейска година на хората с увреждания, както и заявеното намерение на българското правителство да приеме Национална стратегия за равнопоставеност и Нов закон за равни възможности пред хората с увреждания. Същевременно обаче, настояваме тези държавни документи от висок политически ранг, които засягат над 800 000 български граждани, да гарантират техните неотменими човешки права като осигурят условия за равнопоставеност, достоен живот и възможности за избор.

Ключово място в държавната политика трябва да заемат достъпността на средата, интегрираното образование на децата с увреждания и предоставянето на услуги за независим живот и интеграция.

Достъпната среда за хора с увреждания е минималното, но задължително условие за включването им в обществения живот. Скосените тротоари, рамките, асансьорите и

широките помещения не пречат никому, и са удобни за всички.

Интегрираното образование е качествено образование. Достъпът на децата с увреждания до качествено образование е условие за тяхната професионална и гражданска реализация в живота. Измерител на този достъп би било създаването на подкрепяща среда в общообразователните училища, така че децата и техните родители да имат право на равнопоставеност и информиран избор.

Услугите за независим живот са целенасочен тип социална услуга за реално участие на хората с увреждания в обществения живот. Основно място сред тях заема услугата „личен асистент“, която в настоящите условия на недостъпна архитектурна, информационна и културна среда, и липса на съвременни помощно-технически средства е гаранция за личния избор на човека и неговата независимост. В Европа тази услуга вече се е доказала икономически и социално с ползите за самите хора с увреждания, техните семейства и за цялото общество.

Ние знаем как могат да бъдат постигнати тези цели. Държавните институции разполагат с необходимите правомощия и ресурси за това. Нека през Европейската година на хората с увреждания да обединим усилията си като поставим добро начало на едно трайно сътрудничество в полза на хората.

Скъпи читатели, вероятно си спомняте, че миналата година ви запознахме накратко с новия проект за достъпна среда „България без бариери“. Сега това ще стане наша редовна рубрика, в която можете да се включите и вие – с текст, снимка или зов за подкрепа. В първия брой на бюлетина за 2003 г. ще ви запознаем с основните действащи лица – нашите консултанти по достъпност Мира, Таня и Асен. По-точно те ще ви се представят.

Здравейте!

Сигурно вече познавате част от нашия малък екип и знаете, че се занимаваме с проблемите по изграждането на общодостъпна архитектурна и селищна среда. Убедени сме, че вършим важна и полезна работа, защото достъпността на средата е едно от основните условия, които трябва да са изпълняват, за да се мисли и говори за интеграция на хората с увреждания в живота на обществото. Ще се представим индивидуално като се надяваме така да стане по-ясно какво правим и как можем да ви бъдем максимално полезни. С удоволствие ще отговаряме на въпросите ви, ще четем вашите писма с предложения, идеи и снимки, свързани с достъпността и ако имате желание, ще ги публикуваме. Така и вие ще се включите в усилията за изграждане на България без бариери.

Аз съм **Миролюбка Бацарова**. По образование съм инженер. Започнах работа в Центъра в началото на 1999 г., защото изграждането на общодостъпна среда беше моя изстрадана цел и тук имах възможност да направя нещо реално в тази посока. Днес мисля, че това е каузата на моя живот. Проблемите са много: да се осигури законова и нормативна база; да се популяризира идеята, че хората с увреждания са равноправни граждани и имат право на достъп навсякъде и наравно с останалите граждани; да се променят нагласите у специалистите, занимаващи се с изграждане на селищна среда – архитекти и строители;

да се създадат контакти с общината и с държавните институции; да се изпълняват качествено реконструкциите с цел осигуряване на истинска достъпност и т.н. „Много проблеми“ значи много работа и много предизвикателства. А аз определено обичам предизвикателствата. Резултатите от работата не идват лесно и бързо, но щом работим упорито не може да няма такива. Убедена съм в това. Ще се радвам, ако и вие мислите като мен. Ще чакам с интерес ваши писма и обаждания на адреса и телефоните на ЦНЖ. Ще ви отговарям веднага на страниците на бюлетина или лично.

Казвам се **Татяна Иванова** и съм архитект със сериозен проектантски стаж. Дойдох в ЦНЖ преди няколко месеца, привлечена от благородната кауза и от интерес към проблемите, които архитектурната среда създава на хората с увреждания – проблеми, за чието съществуване не бях и подозирала.

Изненадах се от факта, че достъпна среда може да бъде създадена чрез прилагане на няколко простички правила, а пренебрегването им има ужасяващи последици за толкова много хора. Тези правила са

непознати за повечето проектанти и никой не ги е оповестявал публично досега. В ЦНЖ се занимаваме точно с това. Освен просветителска дейност, правим и одит по достъпност на реално съществуващи обекти. И това ми допада много. Чувствам се полезна на хората с увреждания, на себе си и на колегите проектанти, разпространявайки знанията на Центъра.

Аз съм **Асен Дончев**. В Центъра съм от две години и работя като технически асистент по достъпна архитектурна среда. Студент съм в УНСС, специалност „Маркетинг“. Когато дойдох за първи път в ЦНЖ, бях приятно изненадан от хората, с които вече от две години работим заедно. Те са невероятно очарователни и духовити. Създава се работна атмосфера, в която изразът „идеална цел“ придобива реални измерения. Убе-

ден съм, че инвестирането в тази част от обществото – имам предвид хората с увреждания, предоставянето на реални права и условия за участие ще повиши активността им, а съответно и приноса им за всички в България. Достъпността на архитектурната среда трябва да се превърне в безспорен приоритет и аз се радвам, че се занимавам именно с това. Убеден съм, че България ще стане дос-

тъпна, удобна и приятна за всички. Знам също, че това няма да стане утре или до година. Има твърде много бариери за премахване – архитектурни и човешки – а борбата с предубежденията изисква време и целенасоченост.

Със сигурност обаче един ден България ще бъде по-различна от днес. Вярвам в успеха.

(НЖ)

ИНТЕРВЮ

Мая Новоселска: Разчупването на клишетата ще бъде от полза за всички

– Хората те познават най-вече от телевизионното предаване „Улицата“. Какво се случва с предаването?

– Даде си малко почивка. Няма го поради куп причини, но аз се надявам, че с добро желание през 2003 година ще заснемаме отново.

– С какво друго се занимаваш в момента?

– Играя в няколко представления и се занимавам с ежедневните си житейски грижи.

– В кой театър играеш?

– На свободна практика съм, а не на щатно място. Във Военния театър играем „Комедия на слугите“ – представление на Теди Москов и „Майстора и Маргарита“, а в „Сълза и смях“ играем „Мармалад“ – също на Теди Москов.

– Кое амплуа ти допада повече – на телевизионна или на театрална актриса?

– На театрална. В телевизията снимаш една седмица и оттам нататък вече нямаш никакви права над себе си, а театърът е нещо живо – играеш почти всеки ден и имаш жив контакт с хората. Атмосферата е различна, всяко представление е различно, защото и публиката е различна. Особено на „Мармалад“. Играем го вече осма година и сме много щастливи от факта, че виждаме пълни

зали и толкова разнородна публика – от ученици до възрастни хора. Виждали сме и 70–80-годишни двойки, които се забавляват истински.

– А различава ли се отношението на различните поколения към театъра?

– Да, различава се. Но когато едно представление е хубаво и е универсално, то достига до всички възрасти. Младите харесват едни неща от представле-

нието, възрастните харесват други неща. Но мисля, че накрая всички излизат с леко и приятно чувство, т.е. че са забравили поне за час и половина проблемите си и с нещо сме ги развълнували. Това за мен е най-важното.

– Как протича ежедневието на една толкова известна и любима на българската публика актриса?

– Няма почти никаква разлика. Аз никога не съм правила разлика между моето ежедневието и ежедневието на другите хора. Това са пазаруване, миене на чинии, пране... (смее се), да обърнеш внимание на детето си, на мъжа си, колегите, приятелите – да изпиеш с тях по едно кафе, да споделиш какво се е случило, какво е станало вчера, какво има да се прави, среща с непознат човек на улицата, който те поздравява и ти казва, че харесва работата ти, репетиция... и това ти запълва деня. Опитвам се да провокирам и да търся хубавите неща в ежедневието, защото никой няма да ни ги даде наготово.

– Коя е най-абсурдната или комична ситуация, в която си попадала?

– Много са. Абсурдът е около нас, така че ние живеем постоянно в една абсурдна ситуация, но ако имаме чувство за хумор, този абсурд може да ни помогне. Ако приемаме проблемите твърде сериозно и ако погледнем на тях без чувство за хумор, те ни завладяват и започват постепенно да ни превръщат в затворници.

Смешните ситуации също са много. В театъра сме имали доста смешни ситуации. Общо взето се опитваме от всяка ситуация да извлечем най-хубавото и като се обърнем назад да се засмеем.

– Какъв човек е Мая Новоселска? Какво обича, какво не обича, на какво се радва, от какво се гразни?

– Не зная дали някой може да определи сам за себе си какъв човек е. Мисля, че съм най-различен човек – понякога съм тъжна, понякога съм много весела, понякога съм затворена, понякога съм несериозна (смее се). Много обичам да слушам музика, да чета, напоследък гледам телевизия, за което си давам оцен-

ка „слаб“, но това са просто периоди – всеки си има различни периоди. Обичам да съм сред хора.

– Като човек на изкуството как оценяваш културната ситуация в България в настоящия момент?

– По отношение на вниманието на държавата към културата, давам оценка среден 3. А що се отнася до желанието на хората на изкуството – то е налице. Те искат да правят нещо, да се изявяват и да обменят мисли с обществото. Но ако продължава да се прилага тази политика на държавата към хората от сферата на културата, няма да излезе нищо добро. Нищо не може да се направи без помощ от Министерството на културата и без спонсорство.

– Каква промяна трябва да се търси?

– Да се осигури субсидиране на хората, които се занимават с изкуство, защото с жълти стотинки не може да се направи нищо. От дълго време се мисли за закон за облекчаване на данъците за хора, които спонсорират изкуството, но той още не е направен. На нас непрекъснато ни се налага да тичаме по инстанции, да чукаме по вратите им като просяци, каквито не сме, а ни карат да се чувстваме като такива. Това е проблем, който политиките трябва да решат. Мисля, че това е промяната, която трябва да направят. Ситуацията е подобна и в останалите сфери – лекарите и учителите също работят в тежки условия.

– Имат ли хората потребност от изкуство и могат ли да си позволят този душевен лукс?

– Имат голяма потребност – дори да не го осъзнават. Щом има хора в концертните зали, в театрите, кината и галериите, мисля че не е умряла жаждата на хората да се обогатяват духовно.

И биха могли да си го позволят – защото вече има намаления и не е чак толкова скъпо. Вярно е, че намаленията не се правят толкова често, колкото биха искали хората, но дори и веднъж-два пъти в месеца според мен е достатъчно. Произведенията на изобразителното изкуство мисля, че са доста скъпи и хората не биха могли да си позволят този

лукс. Говоря за хубавите картини. А за киното – можеш да отидеш веднъж или два пъти в месеца, когато има намаление, при това пак можеш да гледаш касови филми. Има различни възможности, ако човек има желание.

– За какво мечтаеш – в личен и в професионален план?

Мечтите бяха... на 18 години! Сега не мечтая много.

– Има една китайска поговорка, в която се казва, че човек остарява тогава, когато спомените станат повече от мечтите.

– Горедолу е така. Защото животът стана много динамичен, много труден, дори понякога налудничав и за да бъдеш в крак с времето, трябва да приемеш условията на този живот – но борейки се. Много е трудно да вървиш постоянно срещу течението. Това много уморява. А аз мисля, че дори всекидневните малки мечти дават сили за смела мечта. Вече не приемам толкова идеалистично нещата.

– Какво от заобикалящия те свят не можеш да приемеш?

– Инертността на хората, липсата на борбеност, нетолерантността, грубостта. Нетолерантността и грубостта са две неща, които много ме озадачават.

– Ако от теб зависеше да промениш нещо в по-глобален мащаб, какво щеше да бъде то?

– Мечтата на всички е светът да стане по-добър. Моята мечта е такава – светът да стане по-добър. Въпреки че звучи много елементарно, бих направила така, че да няма бедни и богати, но това е невъзможно. Според мен, ако всеки ден правим по нещо хубаво и по нещо добро – колкото и мъничко да е, то някъде си се влива в общото движение за добро в света. Така мисля.

– На 3-ти декември ти беше водещ на карнавала в София Ленд, по случай Международния ден на хората с увреждания. Какво те накара да участваш?

– Първо това, че ме поканихте. Ние с Христо Гърбов участвахме и миналата година. За нас беше изключително приятно изживяване да участваме отново.

– Мотото на карнавала беше „Да се веселим заедно“ – успяха ли хората да се веселят заедно? Какви са твоите впечатления от карнавала?

– Да, успяха. Това беше едно постоянно движение на човек към човека, на приятели и групи. Чувствах се много удобно, уютно и спокойно сред всички тези хора.

– Аз видях, че ти разговаряше приятелски с всички, които те заговориха, и разговорите бяха като със стари приятели...

– Има хора, с които не можеш да си кажеш нищо – стои една невидима стена, или човек изпитва притеснение. Тук това нещо го нямаше. Просто защото хората са други. Това са хора, запазили чувствителността си и уменията за нормално човешко общуване, което е дефицитно и липсващо в ежедневието ни.

– Какво е твоето отношение към хората с увреждания?

– Защо трябва да има специално отношение към тях? Ако има специално отношение, то е поради духовната инерция на хората, които са свикнали да се движат в клишета. А това ги ограбва. Ако се разчупят клишетата ще бъде от полза за всички. Защото има какво да се научи от хората с увреждания.

Разговора води:
Дияна-Петя Делчева.

Велика ви ай сърце
Здраве, слънце,
приятелски,
щастие!
Мая Новоселска

Нещо като въведение...

Неприятно е да не си в крак с времето и да се чувстваш изостанал – около теб всички говорят за разни странно звучащи неща, от които нищо не разбираш. Нещо такова стана с Интернет през последните няколко години – накъдето и да се обърнеш все е свързано с глобалната информационна мрежа: по Интернет се слуша музика, гледат се филми, правят се разни интересни обучения, дори някои си намират партньори не само в бизнеса, но и в любовта. Нямаш ли връзка към Интернет, все едно да нямаш връзка с динамиката на живота. Да се впусне човек във виртуалното пространство обаче не е шега работа, въпреки че при научаването се изминава една не много дълга (но за сметка на това стръмна) пътека и основните неща се усвояват бързо. В няколко поредни материала ще се постарая да събера основните практически неща за работа с компютър, ще ви дадем изпробвани съвети за това какво да правите, ако възникне проблем, ще ви покажем как да направите работата си в мрежата максимално ползотворна и приятна.

И така да започваме...

Какво ви трябва? На първо място КОМПЮТЪР, връзка с Интернет и конкретна ИДЕЯ какво искате да намерите в мрежата. Държа да отбележа, че доста често ще срещате английски думи, които просто нямат превод или ако се преведат, те звучат ако не смешно, то поне доста безсмислено... Все пак това е жаргон, който трябва да се приема As Is J, както казват чужденците.

КОМПЮТЪРЪТ, за по-кратко РС, (от Personal Computer – персонален компютър) е сложна, многофункционална и не чак толкова страшна машина, която най-общо казано се състои от хардуер (Hardware) и софтуер (Software). Хардуерът обхваща физическите, реалните компоненти на компютъра, които могат да се видят и да се докоснат. От друга страна, софтуерът (или програмите) се състои от кодирани „изрази“, които инструктират компютъра как да извършва нужните задачи. Софтуерът е важна част от РС-то – без софтуер той не е нищо повече от купчина електронни компоненти. Респективно, ако я нямаме „железарията“, с каквото и софтуер да разполагаме, той ще

си остане напълно безполезен.

ИНТЕРНЕТ е съкращение от International Network (интернационална). Другото определение е WEB (паяжина, мрежа). Мрежата наистина си е цяло чудо. Някои казват, че да си в мрежата е все едно да имаш на разположение 150 милиона консултанти, които да ползваш безплатно. Можете да потърсите – и обикновено ще намерите – отговор на всеки свой въпрос, да изпращате в миг съобщения (SMS, писма, факсове) и документи по целия свят, да напазарувате от друг континент, да послушате музика, да поиграете (дори и на фондовата борса), да посетите музеи и галерии, да прочетете любима книга, да си намерите приятели...

Това не значи, че Интернет е само място за отмора и забавление. Мрежата е едно сериозно делово средство за кореспонденция, за налагане на продукти на пазара, за извършване на финансови операции, за подпомагане на клиентите, за издателска дейност и още много други неща. За бизнеса мрежата е част от „офис инвентара“, каквито са факсът и телефонът; свързаният към мрежата компютър се е превърнал вече в такъв необходим атрибут за всяко домакинство, каквито са телевизорът или радиото.

Остава ви да решите какво да търсите в мрежата. Тук ще можем да помогнем като ви ориентираме за начините за търсене на информация в Интернет.

Както вече споменахме – едно от най-добрите предимства на Интернет е, че там може да се намери всичко, а един от най-големите ѝ недостатъци е, че там наистина има всичко. Още с влизането в мрежата се оказваме затрупани с информация, която не ни интересува.

И още нещо важно:

Технически погледнато Интернет е международна мрежа от компютри, свързани един с друг с цел обмен на информация. Затова ползването на чужди езици би ни дало достъп до повече (като обем, качество и разнообразие) информация.

Най-важното в мрежата обаче са не компютрите и свързващите ги телефонни линии. Мрежата е създадена заради хората, заради общуването и споделяната информация, мрежата е създадена, за да се преодолеят физическите ограничения, за да могат сродните души да се срещнат.

(Следва продължение.)
Иван Попов

За децата, управленската немощ и интригите във властта

На фона на вечните политически интриги и партийни страсти в страни от общественото внимание останаха децата на България – една неувяхваща тема, която предизвиква просълзяване, благотворителност и... доста добър бизнес за „предприемчиви“ благодетели. Всеки опит да се структурират институциите, да се изяснят отговор-

ностите им, да се създадат условия и правила за закрила на детето, се натъква на „експертни“ дискусии, съпротиви и обществено мълчание. В най-добрия случай – на манипулативна защита на съществуващото положение с дребни корекции в... парите. Ето защо домовете и институциите за деца се появяват само по повод на крайни злоупотреби или търсене на спонсори за „ремонт на покрива“. И в повечето медийни репортажи се пропуска въпросът дали покривът е най-важното нещо, дали не е по-добре да го оставим да си тече, но да махнем децата от там, дали някой няма „особен“ интерес от ремонтиране на покриви, за да си останат децата в домовете.

Това са все въпроси, свързани с ценности, със съвременна политика за закрила на детето, с отговорности на държавата във всичките й измерения и институции. Дали е случайно това, че у нас се говори за „деца“, а не за „дете“? Много по-лесно е да се сложат всички в един кюп, отколкото да се погледне в очите на малкия Тони и да се прочете в тях мъката на детето. Само така може да се разбере дали на малкия Тони му тежи от течащия покрив или от неестественото съществуване в дома с други измъчени създания. За това са необходими специални сетива, воля да се общува с детето и ясни правила да се защитава неговият „най-добър интерес“, както повелява Конвенцията на ООН за защита правата на детето, ратифицирана от България през 1991 г.

След дълго умуване беше приет Закон за закрила на детето, за съжаление доста нечи-

тав. Веднага след приемането му (още преди две години и половина) се заговори за необходимостта от „законова“ промяна. Защо ли беше целият зор – този въпрос е уместен и за много други законови недомислици, но когато децата са потърпевши, никой не може и не бива да остане безучастен.

И преди и сега децата с увреждания не са сред рисковата група малчугани – дискриминацията се забранява по всякакви признаци, но не и по признак увреждане. Иначе казано, ако пиан баща бие детето си без увреждане, то това дете е в риск и организите за закрила трябва да се намесят. Ако обаче едно дете с увреждане живее с любящите си и грижовни родители, а то не ходи на училище, цялата тази ситуация е в реда на нещата – организите за закрила на детето спят спокойно, тоест детето не е оцетено, не е дискриминирано. Това може да ти прозвучи крайно, уважаеми читателю, и приемливо... Но най-добрият интерес на всяко дете е да расте с връстниците си, да учи, да израства, да мъдрее, а не да се вгорчава... В крайна сметка едва ли има по-сигурен начин за възпитание на зависими, бедни и преждевременно озлобени хора.

И за да е сигурно, че всичко ще си остане по старому, МТСП и Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) си останаха все така (без)отговорни за изпълнението на „Държавната политика“ и „методическото ръководство“ на „организите“ за закрила на детето. Вещите управленци недоумяват, а действащите такива им викат, че не ги разбират.

Едно е сигурно – тази ситуация поставя българското дете във вакуума на безвластието и безхаберието, прави децата жертва на неограничена безотговорност. Защото те не са електорат, защото традиционно те нямат глас в нашата култура, защото трябва да бъдат послушни...

Илюзия е, че държавата сама ще реагира, ако не упражним натиск за промяна. Публични дебати протичат по всякакви въпроси, важни за обществото. Затова и по Закона за закрила на детето е нужен дебат. Дебат, в който родители и професионалисти, деца със и без увреждания, да се „договорят“ за най-добрия интерес на детето. За да се спрат правителствените безобразия, да разберат повече хора за какво иде реч, за да стане бъдещето на българското дете с по-малко рискове.

Капка **Панайотова**
(пораснало дете)

В този брой на „Независим живот“ искам да ви представя две заглавия, които разглеждат проблема за услугата „личен асистент“. Със сигурност те не могат да изчерпят тази така актуална и дискутирана напоследък тема, но поне биха могли да внесат известна яснота.

Система на личните асистенти: модели и практика

Тематичният сборник е издание на Център за независим живот – Варна и съдържа впечатления и опит от реализирания вече проект „Изграждане на системата на личните асистенти“. Публикувани са мнения на участниците в демонстрационния проект – клиенти и лични асистенти, резултат от анкетно проучване, проведено през заключителния етап на проекта. В този сборник можете да намерите и предложението на Център за независим живот – Варна за законодателно уреждане на услугата „Личен асистент“ в България. Като приложения в сборника са включени и професионална характеристика на личния асистент; примерни формуляри за договор за извършване на услуги от личните асистенти, за месечен отчет и други.

Проучване на моделите на предлагане услугата „лични асистенти“ в Швеция, Великобритания и Холандия

Второто заглавие е издание на Център за независим живот – София. Информацията в него е структурирана под формата на отделни секции, представящи всеки етап от работата с лични асистенти –

наемане, обучение и т.н. на всяка от трите държави, по еднакви критерии. Този начин на подреждане дава възможност за лесна съпоставка между отделните модели. В края на всеки раздел са приложени полезни интернет адреси и имейли.

.....

Поради недостига на информация за услугата „личен асистент“ на родния ни език, предлагам на вашето внимание и няколко заглавия на английски език, които също можете да ползвате в инфотеката.

Barnes, Colin

Making our own choices: Independent Living, Personal Assistance And Disabled People / Colin Barnes. – England, 1993.

Publ.: The British Council of Organisations of Disabled People. – Report of the BCODP Seminar on Independent Living and Personal Assistance, Herewood College, Coventry August 7, 8, 9 1992

Everything you need to know about getting and using: Direct payments. – United Kingdom: National Centre for Independent Living, 2001.

Vasey Sian

Managing Personal Assistants: The Rough Guide to. – United Kingdom: Essex Coalition of Disabled People.

A charter for adults in Greenwich who need assistance to live independently; Greenwich Council; NHS, 2001.

Controlling Your Own Personal Assistance Services. – UK: The British Council of Organisations of Disabled People, 1997.

Консултантски център към ЦНЖ – София предоставя услуги за независим живот на хора с физически увреждания в трудоспособна възраст от град София. За да ползвате услугите на консултантите ни, заповядайте при нас – бул. Христо Ботев № 36, вход от ул. Солунска, или ни потърсете на телефони 951 51 66 и 952 09 86. Адресът на електронната ни поща е cil-cc@bitex.com.

За ваше улеснение търсете Жени, която бързо ще ви ориентира как да стигнете до това, което ви интересува.

n(o)vib

С финансовата подкрепа на Холандската организация за международно развитие и сътрудничество – Новиб
Financed by the Netherlands Organisation for International Development Cooperation – Novib

Отговорен редактор:
Валентина Воденичарова
Без-отговорни редактори:
Вера Младенова
Дияна-Петя Делчева

Предпечат и печат:
Офис Маркет ЕООД
Тираж 1000.
Разпространява се
безплатно.

Център за независим живот

София 1000, ул. Гургулят № 2
тел./факс: (02) 98 98 857, 98 11 548,
98 05 839, e-mail: cil@bitex.com,
www.cil-bg.org